Tässä asiakirjassa on HKScan Oyj:n / HKScan Finland Oy:n asiantuntijalausunto Eduskunnan ympäristövaliokunnan kuulemistilaisuuteen koskien HE 154/2018 vp Hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HKScan Oyj / HKScan Finland Oy (jäljempänä HKScan) lausuu asiassa alla olevan mukaisesti.

Yleiset huomiot

HKScan pitää perusteltuna ja tärkeänä, että eläinten hyvinvointiin liittyvää lainsäädäntöä uudistetaan nykyisen lainsäädännön ollessa verrattain vanhaa eikä kaikilta osin ajanmukaista, johtuen muun muassa uudesta tutkimustiedosta eläinten käyttäytymiseen liittyen. Eläinten hyvinvointiin liittyvän lainsäädännön uudistamista on valmisteltu pitkään ja HKScan pitää hyvin tärkeänä, että uudistus viedään loppuun suunnitellun aikataulun mukaisesti.

Eläinperäisten elintarvikkeiden kansainvälinen kilpailutilanne

Eläinperäinen elintarviketuotanto Suomessa kilpailee globaaleilla markkinoilla; Suomessa kulutetusta lihasta n. 20 % on tuontilihaa ja tuontilihan osuus mm. lihavalmisteissa on kasvussa. Eläinten hyvinvointiin liittyvän kansallisen lainsäädännön taso tulisi Suomessa pitää saman tasoisena tai vain hieman tiukempana kuin kilpailijamaissa, jotta suomalaiset elintarvikealan toimijat säilyttävät mahdollisuuden elintarvikealan omaehtoiseen toiminnan kehittämiseen ja näin voidaan taata suomalaisen elintarviketuotannon kilpailukyky ja omavaraisuus myös jatkossa. HKScanin mielestä erityisen perusteltua olisi varmistaa, että vaatimukset tuotantoeläinten hyvinvoinnille olisivat EU:n sisällä mahdollisimman samankaltaisia, jotta voitaisiin välttää kilpailun vääristyminen lihantuotannossa. HKScan katsoo, että monelta osin eläinten hyvinvointia voidaan parantaa tehokkaasti myös elintarvikealan ja lihantuottajien vapaaehtoisin toimin, jolloin alan toimijoille jätetään mahdollisuudet kehittää ja markkinoida lihantuotannon erilaistavia konsepteja sekä käyttää maataloustukipolitiikan keinoja (esim. hyvinvointikorvaus) kompensoimaan kasvavia tuotantokustannuksia. Näiden keinojen käyttö ei ole nykyisen lainsäädännön mukaan mahdollista silloin kun hyvinvointiin liittyvät vaatimukset on sisällytetty lainsäädäntöön, vaikka lainsäädäntö ylittäisikin EU-alueen yhteisen lainsäädännön vaatimukset.

Suomalaisten elintarviketuotantokotieläinten hyvinvointi on merkittävästi parempi kuin suurimmassa osassa Euroopan yhteisöä tai kolmansissa maissa. Kotimainen eläinten hyvinvointilainsäädäntö sekä tuotantokotieläinalan omat vapaaehtoiset toimenpiteet ylittävät merkittävästi sekä yhteisölainsäädännön että useimpien Euroopan yhteisön jäsenmaitten kansallisen lainsäädännön vaatimukset. Ainoastaan Ruotsissa ja

Norjassa voimassa olevan lainsäädännön vaatimukset ovat tiukempia. Norjassa elintarvikemarkkina on erittäin paikallista ja suojattua ja Ruotsi taas on maailman tiukimman eläinsuojelulainsäädännön ja sen aiheuttaman kilpailukykyhaitan vuoksi ajautunut tilanteeseen, jossa maassa kulutetusta naudanlihasta alle puolet ja sianlihasta vain n. 60 % on kotimaista alkuperää.

Lakia säädettäessä tulee ymmärtää kansainvälisen kilpailun merkitys elintarvike- ja ruoka-alalla. Suomalaisen kuluttajan eläinperäisten elintarvikkeitten kulutusvalinnat sekä lainsäädännön määräykset vaikuttavat suoraan Suomen kansalaisten yhteiseen eläinten hyvinvointijalanjälkeen. Ulkomaiden Suomea alhaisemmat hyvinvointikriteerit tuottavat heille kilpailuetua, ja toisaalta, mikäli nyt säädettäisiin merkittävästi esitettyä lakiluonnosta tiukemmat kotimaiset vaatimukset, vaikuttaisivat nämä haitallisesti suomalaisen lihantuotannon kilpailukykyyn ja vähentäisivät kotimaista kotieläintuotantoa. Näin ollen riskinä olisi, että Suomessa valmistettavien ja suomalaisten kuluttamien eläinperäisten elintarvikkeiden hyvinvointijalanjälki kasvaisi.

HKScanin näkemyksen mukaan lakiuudistukselle asetetut tavoitteet koskien tuotantoeläinten hyvinvoinnin lisäämistä ja turvaamista sekä yllä kuvatut elintarvikkeiden kansainvälisiin markkinoihin liittyvät haasteet on hyvin huomioitu hallituksen nykyisessä esityksessä. Kannatamme lakiesityksen hyväksymistä nykyisessä muodossaan.

Teema: Eläinten teurastus eri uskonnollisten yhdyskuntien näkökulmat huomioon ottaen ja sen vaikutus lihamarkkinoihin

HKScan pitää erittäin hyvänä lakiehdotuksen kohtaa, jossa edellytetään, että eläin on aina tainnutettava ennen teurastusta. Koska lausuntopyynnössä viitattiin uskonnollisten yhdyskuntien näkökulmiin, HKScan tuo lausunnossaan lyhyesti esille kantansa asiaan.

HKScanin kokemuksen mukaan uskonnollisten yhteisöjen vaatimukset koskien teurastusta liittyvät nk. halal- ja kosher-teurastukseen. HKScanilla on kokemusta halal-teurastuksesta Ruotsissa ja Tanskassa ja tässä lausunnossamme esille tuodut näkemykset perustuvat kokemuksiimme näistä maista.

Halal-teurastuksen haasteena on yhdenmukaisen standardin tai vaatimusten puuttuminen; halal-hyväksyntä perustuu tyypillisesti paikallisen uskonnollisen yhteisön hyväksyntään ja lisäksi mahdollisen vientimaan uskonnollisen yhteisön hyväksyntään. HKScanin halal-teurastuksessa (ja kokemuksemme mukaan muissakin eurooppalaisissa teurastamoissa) eläin tainnutetaan aina normaalisti ennen teurastusta; broilerit ja lampaat tainnutetaan sähköllä, naudat lävistävällä pulttipistoolilla. Halal-hyväksyntä perustuu muihin täytettäviin kriteereihin, jotka eivät liity eläinten hyvinvointiin. Näin ollen emme näe yhteyttä halal-teurastuksen ja eläinten hyvinvointiin liittyvän lainsäädännön välillä.

Kosher-teurastusta ja sen vaatimuksia emme tunne, koska sitä ei HKScanissa tehdä eikö ole koskaan tehty, emmekä muullakaan tavoin ole asian kanssa olleet tekemisissä. Emme myöskään osaa arvioida sen merkitystä suomalaiseen lihamarkkinaan.

Muita keskeisiä huomioita lakiesityksestä

Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

HKScanin näkemyksen mukaan eläintiloihin luvattomasti tunkeutuminen aiheuttaa aina riskin eläinten hyvinvoinnille sen vuoksi, että se altistaa eläimet eläintautien tartuntariskille ja siksi, että vieraiden ihmisten liikkuminen eläintiloissa tyypillisesti aiheuttaa eläimissä pelkoa ja rauhatonta käytöstä. HKScan näkee tärkeänä tämän esille tuomisen eläinten kohtelun yleisiä periaatteita koskevan pykälän perusteluissa.

Eläinten kohtelu, hoito, pitopaikka ja teurastus

HKScan pitää hyvänä ehdotetun luonnoksen sisältöä koskien kivunlievityksen käyttämistä kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä, eläinten vedensaantiin liittyviä vaatimuksia ja siihen liittyvää asetustason poikkeuksesta koskien nk. igluvasikoita sekä muiden nautojen kuin maidontuotantoon käytettävien lypsylehmien ja hiehojen jatkuvaa kiinnipitämisen kieltoa siirtymäajalla.

Emakoiden ja ensikoiden tiineytyshäkkeihin liittyen HKScan pitää esitettyä enintään 8 päivän kiinnipitoaikaa hyvänä. Tällöin sikalan normaalissa tuotantokierrossa voidaan välttää yksi ylimääräinen ryhmäkarsinaan siirto ja sen eläimelle aiheuttama stressi koska mahdollistetaan emakon siirtäminen tiineytyshäkkiin samalla kun porsaat vieroitetaan.

HKScan pitää hyvänä toimialan kannustamista siirtymään vapaaseen porsitukseen/imetykseen maatalous- ja tukipolitiikan keinoin sekä investointituen tukikelpoisen kustannuksen korottamista tiineytys- ja porsitushäkkien luopumiseen tähtäävien investointien osalta. Myös mahdollisuus saada tukea osastoittain (esim. sille osalle sikalasta, joka on muutettu vapaaseen porsitukseen/imetykseen soveltuvaksi) on hyvä muutos, joka edistää tämän tuotantotavan erityispiirteiden oppimista ja siihen siirtymistä. Muualla maailmassa vaatimusta vapaasta porsituksesta/imetyksestä ei ole sisällytetty minkään merkittävän sianlihaa tuottavan maan lainsäädäntöön kuten ei myöskään EU:n yhteisölainsäädäntöön. Sen sisällyttäminen Suomen lainsäädäntöön muodostaisi kohtuuttoman kustannushaitan ja huonontaisi suomalaisen lihantuotannon kilpailukykyä pääkilpailijamaihin (mm. Tanska, Saksa, Puola) verrattuna. Lisäksi vapaan porsituksen/imetyksen toimivien ja tuottavuudeltaan kilpailukykyisten teknisten ratkaisujen kehittäminen on vielä kesken. HKScan on merkittävä lihantuottaja Ruotsissa ja tuntee tämän ruotsalaisten sopimustuottajiensa tuotantotavan hyvin. Koska vapaan

porsituksen/imetyksen teknisten ratkaisujen kehittämiseen ei suurilla siantuotantomarkkinoilla ole vielä laajassa mittakaavassa keskitytty, olisi sen sisällyttäminen suomalaiseen lainsäädäntöön kehityksen tässä vaiheessa valtavaa suomalaisten tuottajien investointiresurssien hukkaamista ja lisäksi ainakin hetkellisesti jopa huonontaisi syntyvien porsaiden hyvinvointia (Ruotsissa v. 2017 porsaskuolleisuuden keskiarvo oli 16,9 %, suurten porsastuotantosikaloiden osalta 16,1 % / WinPig Support, Gård & Djurhälsan). Erilaisten laajamittaisessa tuotannossa toimivien karsinaratkaisujen kehittäminen etenee tulevien vuosien aikana sitä mukaa kun myös suuret tuottajamaat jatkavat kehitystyötä vapaan porsituksen yleistyessä osana erilaisia kaupallisia hyvinvointikonsepteja. Kannatamme sitä, että suomalaiset tuottajat yhdessä lihayhtiöiden kanssa ovat mukana tässä vapaaehtoisuuteen perustuvassa kehitystyössä ja sikaloiden tuotantotapaa muutetaan vähitellen vapaan porsituksen/imetyksen suuntaan samalla kun porsastuotantosikaloiden korjausinvestoinnit tulevat ajankohtaisiksi.

HKScan kannattaa lakiehdotuksen kohtaa, jossa edellytetään, että eläin on aina tainnutettava ennen teurastusta.

Valvonta ja tietojen julkisuus

HKScanin mielestä on hyvä, että eläinten hyvinvoinnin valvonnasta maakunnassa vastaavan viranhaltijan tulee olla eläinlääkäri. Näin voidaan varmistaa eläinsuojelun ja eläinten hyvinvoinnin valvontaa hoitavien viranomaisten riittävä ammattitaito ja kokemus tehtävän hoitamiseen.

HKScan katsoo, että sekä luonnoksen esitys kameravalvonnan toteuttamisesta riskinarvioinnin perusteella että valvontaviranomaisen oikeus saada nähtäväkseen myös teurastamon omavalvontakameroiden materiaali ovat perusteltuja. Myös esitys siitä, että tallenteita voitaisiin käyttää teurastamon henkilökunnan koulutukseen on kannatettava, edellyttäen että tallenteilla esiintyvien henkilöiden tietosuoja huomioidaan. Tämän ohjeistaminen voisi olla perusteltua esim. mainintana lain perusteluissa ja/tai viranomaisen muun ohjeistuksen avulla.

Lisätietoja:
Pia Nybäck
Eläinhankinnasta ja alkutuotannosta vastaava johtaja
HKScan Oyj / HKScan Finland Oy
Puh +358 (0) 400 460605
Email pia.nyback@hkscan.com
Osoite PL 49, 01511 Vantaa, Finland